

69 Secundo observandum est ex dictis q. 2. n. 223. ad substantiam huius Sacramenti necessario requiri Christifma compositum ex oleo olivarum, & balsamo; ita enim expressie docent D. Bonav. 4. d. 7. par. 1. q. 1. Aenlis, & D. Tho. & Scotus loc. cit. dum sit materiam remotam hujus Sacramenti esse Christifma compositum ex oleo olivarum, & balsamo, & hoc quidem de necessitate Sacramenti, ut explicant ibi Scoti: omnes cum omnibus feret Recentioribus; paucis quibusdam exceptis, qui cum Caietano dixerunt ad validitatem Confirmationis folium oleum sufficere posse, nec mixtione balsami requiri, nisi ex Ecclesiæ precepto, eo modo quo in Sacramento Eucharistia commixtio aquæ in calice est de pracepto; qui Eugenius IV. in suo decreto in Concil. Florent. ita dixit aquam debere vi- no ad misericordiæ in Sacramento Eucharistia, sicut balsamum oleo in Confirmatione; sed hoc non obstante vinum sine aqua est materia sufficiens in Eucharistia; ergo sic pariter oleum in Confirmatione sine balsamo; tunc quia materia Sacramentorum sit pro hominibus viatorum instituta, eò quod soli homines viatores sint nova gratia capaces ejusque Sacramenti. Item solos homines baptizatos esse ejusdem Sacramenti capaces, cùm baptismus sit ianua Sacramentorum faciens baptizatos omnium illorum capaces. Denique omnem hominem viatorem, fiv infante, fiv adultum, fiv virum, fiv feminam, fiv rationis compotentem, fiv amentem esse huius Sacramenti capacem. Et ratio est, quia omnis homo baptizatus est capax effectus illius Sacramenti; ergo etiam & ipsius Sacramenti, etenim qui capax est effectus Sacramenti, est etiam ipsius Sacramenti capax, siquidem Sacramentum est proper effectum. Ad dunt tamen, quod licet infantes ante usum rationis validè confirmari possint, melius tamen est confidere illis, postquam ad rationis usum pervenerint, ut recordentur se hoc Sacramentum receperisse, ne iterum recipient, & usum rationis expectandum esse præcisus Ecclesiæ docet. Præterea dicunt non solum pueri, sed etiam amentibus, qui ante amentiam perierunt, conferri posse Confirmationis Sacramentum; immo adduct aliqui etiam perpetuo amentibus administrari posse, & moribundis, etiam si illud antea non petierint. Et ratio est, quia non potest affieri sufficiens ratio, quia ostendatur hos privando esse gratia habitualis, quia per Sacramentum Confirmationis confertur. Nec obstat illis non esse prælatores, & fidem prostratores, hoc enim est per accidens, & perpetuo amentibus, ac in periculo mortis existentes non recipiunt hoc Sacramentum ad pugnam, & confirmationem, sed meritorum obediencia, & gratia augmentum, quod est is valde utilis, nam effectus huius Sacramenti est character, & augmentum gratiae, ut mox dicimus, & nulla in hoc casu est Sacramenti irreverentia, ad hanc enim ritè conferenda sufficit in parvulo, & eadem est ratio de perpetuo amente, sola voluntas Christi, & Ecclesiæ. Ita Banacina cum pluribus aliis ab ipso citatis dis. 3. qu. 1. punct. 4. quod totum etiam innuitur à Scoto in definitione Confirmationis allata, dum inquit, quod Confirmationis est unicus homini viatoriis aliqualiter contentientis quod ad adultum, vel libero arbitrio nunquam nisi ad infans.

70 Tertio tandem observandum est, ad substantiam quoque huius Sacramenti requiri, ut Christina sit ab Episcopo benedictum, ut doct. D. Thomas citat. & Scotus d. 7. q. 1. sub lit. D. & constat ex Concil. Florent. citat. in predicto decreto de unione Armenorum; tum ex Innocentio I. Epist. 29. ad Decentium, tum etiam ex commun. & perpetua Ecclesiæ præcepti. Ratio autem cur materia huius Sacramenti debet necessarij esse beneficiaria, ut Sacramentum validè conferatur, signatur à Soto loc. cit. ex qua Chirillus contactu sua carnis mundissimum omnem aquam consecravit in ultim baptismi non sicut auctoriam illam Confirmationis, & ideo requiri hic specialis consecratio, & sanctificatio, quod etiam inquit illa rationabile magis hic, quam ibi, quia baptismus est Sacramentum necessitatis, & ideo potest alioquinus Minister conferi, & rationabile est, quod in aqua non consecrata, alsoquin materia conveniens non posset esse communis, & impediretur falsus multorum. Ita Doctor loc. cit. qua ratione utitur etiam Catechismus Romanus ad hoc idem probandum. Ex qua doctrina facile relictum quorundam opinio alterius confirmationem Episcopi esse necessariam necessitate tantum præcepti, non vero Sacramenti; quod probant, tunc quia haec Christifma beneficio est aliquod Sacramentale ab Ecclesia institutum, sicut benedictio aquæ baptismalis, tunc quia eostem Christifma ab Episcopo benedictio inungit baptizandus, & concludens; sed respectu baptizandi est pura ceremonia ab Ecclesia instituta; ergo etiam respectu confidetur. Ita Paludanus, Capreolus, Caietanus, Soto, Palatius, Valentia, & quidam alii. Sed facile solvit, ut dicebam, huius fententia fundamentum ex predicta Scoti doctrina assignando disparitate de benedictione Christifma, & aquæ baptismalis; ideo enim beneficio aquæ bapti-

ARTICULUS TERTIUS.

De Ministro, & suscepitore Confirmationis, ac eius effectibus.

71 Primo convenienter DD. tamquam in dogmate de fide, ut jam diximus q. 8. cit. a. 3. ordinarium hujus Sacramenti Ministrum esse folium Episcopum; ita enim definitum est in Concil. Constantiensi fess. 8. & in Florent. ab Eugenio IV. in suo decreto fidei, cuius ratione reddit ibi, quia de solis Apostolis, quorum vicem tenent Episcopi, legitur, quod per manus impositionis Spiritum sanctum dabant; quod postea confirmatum est in Trident. fess. 7. can. 9. dian inquit, quod si quis dixerit. S. Confirmationis ordinarium ministerum non esse folium Episcopum, sed quavis simplicem Sacerdotem, anathema sit. Et non tantum eff ordinarius, ac necessarius minister necessitate præcepti, sed etiam Sacramenti, ut dictum est loc. cit. ita ut simplex Sacerdos propria auctoritate illud confiteretur, nihil efficiet, quia cum ex institutione Christi ordinarius Minister ipsius sit folium Episcopis, a quoque inferiori collatum erit invalidum, quia de causa Concil. Trident. fess. 23 cap. 4. inter alias functiones proprias Episcoporum, quarum functionem potestare reliqui Sacerdotes ordinis inferioris nullam habent, ponit hanc etiam, scilicet, Confirmationis Sacramentum conferre; quod etiam antea docuit Innocentius I. Epist. 29. ad Decentium, ubi non ab alio, quam ab Episcopo Confirmationis Sacramentum esse conferendum. Ex quo sequitur, ut diximus loc. cit. quodlibet Episcopo etiam hereticus, & degradate hoc Sacramentum collatum esse validum: & ratio est, quia ad hoc Sacramentum ministrandum validè, alio non requiritur, quam materia debita, & forma à Ministro habente ordinem Episcopalem ministrata sed per hancem, vel degradationem Episcopatus ordinem Episcopalem non amittit, cùm hic à Christo pendas, nec per nullum peccatum tollitur, aut impeditur, que minus validè, est non licet, Episcopales exercet functiones, ut haberet ex eodem Trident. fess. 7. can. 12. de Sacramentis in generis, talis enim functio est actus Ordinis, nec à Jurisdictione dependet, ut validè fiat.

72 Secundum, alidimus tam ibi num. 245. secundum commentatorem, & veriore fententiam tum veterum, tum Recentiorum, scilicet Aenlis, D. Thome, D. Bonav. Ricardi, & Scotus q. cit. sub lit. B. ex commissione, seu delegatione Summi Pontificis Confirmationis Sacramentum posse à simplici Sacerdoti ministrari, cuius fententia præcipuum fundatum est dictum D. Greg. Papæ lib. 3. epist. 65. & reflectur cap. Proscut. d. 25. qui tandem permisit, & concessit presbyteris Sardini confirmare, sicut Sacramentum Confirmationis conferre, cuius dispensationis meminit Eugenius IV. in Conc. Florent. citat. dicens: legitur aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili & urgenti causa simplicem Sacerdotem Christifma per Episcopum confidere hoc administrasse Confirmationis Sacramentum; ubi notanter dicitur cum Sacerdotio tales dispensationes facta sunt, quia alteri, vel etiam Diaconale munus committi non potest, etiam à Rom. Pontifice; dicitur etiam id factum sunt per Apostolicæ Sedis dispensationem, quia Episcopus, ut communiter DD. docent, etiam ad suos subditos non potest committere munus confirmandi simplici Sacerdoti, potest tamen alteri Episcopo per litteras dimissorias adiutare tandem simplicem Sacerdotem ex talis dispensatione hoc Confirmationis Sacramentum ministrare posse Christifma per Episcopum confidere, quia quavis simplicem Sacerdos ex dispensatione Summi Pontificis posse extraordinarie hoc Confirmationis Sacramentum conferre, tamen sacrum Christifma confidere semper ex perpetua Ecclesiæ præcepto Episcopo foli referuntur sicut, ut posterius dicitur cùm communis Doctorum, & probat Iambinus disput. 2. art. 6. Et his itaque patet folium Sacerdotibus, & solam à Summo Pontifice hoc ministerium delegari posse.

sc. &

se, & nullum est fundatum, vel exemplum ad hanc facultatem ulterius extendenda, ut aliqui dixerint tota auctoritas difficultas hujus communis fententie consistit in explicando, quomodo posse, vel poterit Pontifex, quia jure divino sunt Episcopi propria, conferre simplici Sacerdoti, cùm Minister spectet ad essentialia Sacramenti; de qua difficultate fuisse agimus q. 8. cit. n. 247. & seqq. An autem ex commissione Summi Pontificis posse etiam simplex Sacerdos Christifma conficeret vide q. 8. art. 1. num. 228.

73 Tertio, quod spectat ad suscepitorem hujus Sacramenti, convenienter Doctores soli hominem viatorem esse hujus Sacramenti capacem ex illa generali regula, quod omnia Sacramenta sunt pro hominibus viatiorum instituta, eò quod soli homines viatores sint nova gratia capaces ejusque Sacramenti. Item solos homines baptizatos esse ejusdem Sacramenti capaces, cùm baptismus sit ianua Sacramentorum faciens baptizatos omnium illorum capaces. Denique omnem hominem viatorem, fiv infante, fiv adultum, fiv virum, fiv feminam, fiv rationis compotentem, fiv amentem esse huius Sacramenti capacem. Et ratio est, quia omnis homo baptizatus est capax effectus illius Sacramenti; ergo etiam & ipsius Sacramenti, etenim qui capax est effectus Sacramenti, est etiam ipsius Sacramenti capax, siquidem Sacramentum est proper effectum. Ad dunt tamen, quod licet infantes ante usum rationis validè confirmari possint, melius tamen est confidere illis, postquam ad rationis usum pervenerint, ut recordentur se hoc Sacramentum receperisse, ne iterum recipient, & usum rationis expectandum esse præcisus Ecclesiæ docet. Præterea dicunt non solum pueri, sed etiam amentibus, qui ante amentiam perierunt, conferri posse Confirmationis Sacramentum; immo adduct aliqui etiam perpetuo amentibus administrari posse, & moribundis, etiam si illud antea non petierint. Et ratio est, quia non potest affieri sufficiens ratio, quia ostendatur hos privando esse gratia habitualis, quia per Sacramentum Confirmationis confertur. Nec obstat illis non esse prælatores, & fidem prostratores, hoc enim est per accidens, & perpetuo amentibus, ac in periculo mortis existentes non recipiunt hoc Sacramentum ad pugnam, & confirmationem, sed meritorum obediencia, & gratia augmentum, quod est is valde utilis, nam effectus huius Sacramenti est character, & augmentum gratiae, ut mox dicimus, & nulla in hoc casu est Sacramenti irreverentia, ad hanc enim ritè conferenda sufficit in parvulo, & eadem est ratio de perpetuo amente, sola voluntas Christi, & Ecclesiæ. Ita Banacina cum pluribus aliis ab ipso citatis dis. 3. qu. 1. punct. 4. quod totum etiam innuitur à Scoto in definitione Confirmationis allata, dum inquit, quod Confirmationis est unicus homini viatoriis aliqualiter contentientis quod ad adultum, vel libero arbitrio nunquam nisi ad infans.

74 Quartus, quod spectat ad aliam quæstionem partem de huius Sacramenti effectibus; quanvis plures enumerari solantur, tamen sunt fuit præcepti, & principales ad quos alii reduci posunt. Primus illis cum aliis Sacramentis communis est, nempe augmentum gratiae sanctificans; non enim hoc Sacramentum per se institutum est ad dandam primam gratiam, quia illa sola Sacramenta sunt instituta ad dandam primam gratiam, quae per se infinita sunt ad tollendum originale peccatum, vel mortale; at folius baptismus institutus est ad tollendum originale peccatum, & reliqua, quae cum eo fuerint conjuncta; ad tollendum verò ali peccata post baptismum commissa folium poscenter Sacramentum est institutum, ut constat ex Concil. Florent. cit. in decreto Eugenii, & Trid. fess. 7. & 14. ergo Sacramentum Confirmationis neque ad remissionem peccati, neque ad primam gratiam conferendam per se institutum est, sed tantum augmentum ejus. Quo sit, ut hoc Sacramentum per se requirat statum gratiae in sanctifice, unde nequit adulst cum conscientia peccati mortali licet ad illud accedere, quamvis in ea causa carcerem adhuc aciperet, quia hinc cum peccato non pugnat; sed folium in sanctifice requirit virtutem, & interpretari voluntatem suscipiendo Sacramentum. Secundus effectus huius Sacramenti proprius, & peculiaris est complementum, & perfectio gratiae baptismalis, & auxilium quoddam speciale actualis gratiae tempore opportuno conferendum, ad Chirill

424 Disp. XVIII. De Sacramento Eucharistiae.

fermentato consecrare licet posse, quod probat ex cap. finali Extrâ de celebrat. Missarum, ubi Sacerdos, qui in pane fermentato consecraverat, punitur offici depositione, & amissioni beneficii, quamvis excusationem necessitatis prætereret.

18 Tertiò dicendum est foliū vinum de vite esse aptam

materiam ad consecrationem sanguinis Christi; ita etiam statuimus l. c. q. 3. art. 2. & et communis assertio omnium Catho-

licorum, & Scotti q. 6. cit. 8. ad secundam quæst. & ratio principalis, inquit Doctor, ex Christi institutione necessitate illis verbis. *Hoc est anguis meus statim subiungit verba illa: non bibam amodo de hoc genere vitis;* & idem habetur Marci 14. Quod si hæc verba fuerint à Christo prolatæ ante consecrationem, ut quidam volunt, adhuc tam ex ipsius eodem modo conflit vinum ex vite huius, in ea mena propositum, & Christi verbis consecratum, & institutum ad confundendum sanguinem Christi. Ut in eum locum praesertim notandum Chrysostom. hom. 83. in Matth. & Cyprianus l. 2. epist. 3. Idem etiam definitum est in pluribus Conciliis, scilicet, in Aurelianensi quarto cap. 4. Lateranensi cap. 3. de rebus de summa Trinit. & fide Catholica in Florent. in decreto Eugenii cit. & tandem Trident. l. 13. can. 1. Declarat etiam Doctor hoc vinum esse debere de uia expressum, quamdiu enim liquor est in uia tantum habet magis rationem comestibilis, quam potabilis, unde mustum ex utrūmque expressione esset quidem in rigore materia valida, quamvis aliqui de hoc dubitent, non esset tamen conveniens, dōces sit purum, & sufficiens concoctum, & quod multum semper habet aliquam imperfectionem, & mixtione alterius rei; in casu tamen necessitatis non esset peccatum in multi consecrare, ut patet ex cap. Cām enne crimen de conf. d. 2. Ex quo sequitur nullum alium liquorem à vino nisi esse materiam sufficiens consecrationis unde excludunt vina, que non sunt vites, putā ex pomis malogranatis, moris, frumento, & similibus, que non sunt vites, & vīte, & vīna appellantur, & quod colorē vīni referant, & deinde cum liquido in sanguinem, & hac est ratio, quā Doctor abducit l. 1. q. 7. in fine, ubi ait ita modicam esse apponendam, & ita tempestivè, ut ante consecrationem possit in vīnum converti, quia non convertitur in sanguinem, nisi prius sit convertita in vīnum. An vīra aqua mixta vīno possit immediate in sanguinem Christi converti, late differimus lisp. 3. q. 4. cùm sit controversia hæc præfertim tempore valde celebris, ibique afferimus artic. I. cùm communior, & antiquior sententia aquam vīno mixtam non immediatè, sed tantum mediata in sanguinem converti, quatenus prius in vīnum convertitur per ipsius vīni virtutem, ex quo sequitur conversio ejus in sanguinem, & hanc controversionem in præsentis omissimus, quia est quidam mērē Scholastica.

manus. 4. ubi dicit sine tali permixtione Sacramentum conflare posse, & in Concil. Trid. l. 22. c. 7. dicitur id ab Ecclesiæ præceptum illi Sacerdotibus, unde sequitur non esse ex infinitatione divina necessarium, & necessitate Sacramenti, sed tantum necessitate præcepti, & Ecclesiæ scilicet tantum, non verò di vini, ut etiam docet Scottus l. c. quod etiam probari potest ex Conciliis jam citatis; in Florentina enim determinatur, ut Armeni debeat aquam admiserere, quia omnes Ecclesiæ ab initio se feraverunt, & se vident, & inconveniens est, ut aliquis Religio discrepet ab haec universaliter observatione: quibus Conciliis verbis aperte indicatur necessitatem faciendo talen permixtione peti ex confundendo Ecclesiæ, ac proinde accepit Ecclesiæ, cum confundendo vim habet legis.

20 Quinto tandem addimus q. 3. cit. ar. 2. in fine, hanc aquam in substantia debere esse naturalem, non artificiale, ut illi rofices, vel similes, quia illa simpliciter intelligunt nomine aque, & præceptum talis admixtionis potissimum est ad implantandam mixtionem à Christo factam, qui sine dubio aquam admisit naturem, & in ea, quia illa dœset, nullacum per iliam aquam artificiale suppliri potest, seu aliud liquorem. Deinde hujusmodi aqua in modica quantitate adhiberi debet, supradictum est, nam in Concil. Florent. cit. dicitur illam esse debere modicissimam, & idem docet Ecclesiæ usus, cui omnis Sacerdos se conformare teneat, & ratio est, quia qualibet parva aqua gutta, dummodo sensibilis sit, sufficit ad significacionem, ad quam titulus hæc deferit, & ex aliis partibus, quo minor est aqua, & commodius potest in vīnum converti, & deinde cum liquido in sanguinem, & hac est ratio, quā Doctor abducit l. 1. q. 7. in fine, ubi ait ita modicam esse apponendam, & ita tempestivè, ut ante consecrationem possit in vīnum converti, quia non convertitur in sanguinem, nisi prius sit convertita in vīnum. An vīra aqua mixta vīno possit immediate in sanguinem Christi converti, late differimus lisp. 3. q. 4. cùm sit controversia hæc præfertim tempore valde celebris, ibique afferimus artic. I. cùm communior, & antiquior sententia aquam vīno mixtam non immediatè, sed tantum mediata in sanguinem converti, quatenus prius in vīnum convertitur per ipsius vīni virtutem, ex quo sequitur conversio ejus in sanguinem, & hanc controversionem in præsentis omissimus, quia est quidam mērē Scholastica.

ARTICULUS SECUNDUS.

Quæ conditions ad materia consecrationem reguntur.

21 Primo convenient omnes, ut diximus d. 13. cit. q. 5. art. 2. materiali consecrandam sive panis, sive vīni Sacerdoti celebranti sufficienter debere esse præsentem, ad hoc ut consecratio sit valida, ita ut aliquo sensu, puta visu, vel tactu deprehendi possit. Et hoc confat ex verbis ipsius consecrationis, quæ materiam illam Sacerdoti consecranti præsentem esse significant, quia particula illæ demonstrativa *Hoc, & Hic,* que in consecratione panis, & vīni adhibentur si per se sumuntur, & juxta propriam significacionem, & acceptiōnem, denotant præsentiam localē rei; quæ per tales particulas ostenditur, quæ enim a longe videntur non significamus pronomine *Hoc* sed *Ita,* unde talis præsentia non est ad Sacramentum confiendū sufficiens; duo enim materia consecranda requiri, & notitiam aliquam sensu, ut certum reddat consecrationem de qualitate materiae, & debitam loci propinquitatem, cùm debeat a ministro consecrari, quid fieri negat, nisi sit ipsi moraliter prædens, unde non sumunt hic præsentia pro sola existentia rei in loco, sed etiam pro relatione ejusdem ad cognitionem prætentis, ita ut illa materia dicatur ministro prædens, quæ aliqua cognitio ab ipso præcipitur, puta visu, vel tactu. Non efficiunt necesse, ut materia percipiatur in se, sed suffici, ut percipiatur in suo continentie, ut panis in pixide, vīnum in calice etiam cooperatum, unde quidam materia prædens sive panis, sive vīni sit operta, vel non operta, nihil refert, nam demonstratio per tales particulas *Hoc, & Hic* juxta communem usum etiam præsumit refert ad res præsentes, non solum dicooperatus, sed etiam opertas; & experimentum quod se haberet per modum proximi continentis, scilicet cooperantis materiae consecraram non tollit sufficiens præsentiam, securus autem eserit, si corpus, quo materia celatur, non haberet talen habituidinem ad materiam, ut si inter materiam, & consecranti intercederet partes, aut quæ similes tunc enim consecratio non teneret, ut debeat communiter Doctores, quia non est præsentia requiri. Ex quo sequitur, quid quando cumulus aliquis hostiarum, vel formulam in altaria exponitur coram Sacerdote, possit omnibus ab illo validè consecrari, quamvis non videat lingulas, ne-

ca-

Quæstio II. Articulus II.

425

facti. Alii è contrâ absoluē negant dari ullum terminum, etiam in infinitum procedatur in extenso. Alii tandem negant quidem si in infinitum singamus panem, vel vīnum extendi; aut ultra sensum, posse consecrari, non quidem ob excessum quantitatis, neque defectu potestari consecrandi, sed deficere præsentia requiri. Ita Suarez, Averroë Morandus, Amicus Pontius, Gavatius ex noctis, & aliis, & hoc opinio ficit est communior in Scholis; ita etiam probabilior. Ratio est, quia ad præsentem requisitum in re consecrandâ requiritur, ut res præsens aliquo modo practico, & moraliter, & determinata, ac consequenter illam solam materiam validè à Sacerdote consecrari, quidam determinatè consecrare intendit. Ratio est, ut dicibus quæst. s. cit. n. 128. quia intentio ministri ad eos necessitatis a fieri cuiuscumque Sacramenti requiritur ex Concil. Florent. & Trident. ut si illa defit, nullo modo Sacramentum consecratur. Tum quia actiones sunt singularium, & circè singularium ex i. Metaph. ergo si Sacerdos determinat intentionem non habetur cetera materia aliquam singularium, ac determinatam, nisi illa sufficiat, quia illa est in immensitate magnitudine extensa, non dicetur talis particula demonstrari, nec esse præsens practico, & moraliter; ergo &c. Neque enim ad hoc ut aliquid dicatur aliquid esse præsens moraliter, ita ut sit proprium demonstrabile per *Hoc sufficit,* quod sit continuatum cum eo, quod est illi præsens, & demonstrabile, unde videmus; quidam licet aer v. g. qui est in supraemaria aera regione continetur cum eo, qui est nobis præsens, & terra, quia illi hic Melchisdech v. g. continetur cum ea, quæ est Roma; non tamen loquendo de aera supremæ regionis, aut de terra, quia est Romæ, dicimus *Hic aer,* vel *Hic terra,* sed potius illa aer, illa terra, non fecis ac si esset omnino discontinua ab aere, & terra nobis præsens. Ex qua patet ad hoc, ut materia consecrabilis dicatur moraliter præsens, & sensibilis, non sufficeret quamcumque partium continuatam sed talis esse debet, quæ sufficiat ad demonstrandum aliquid præsens per illa pronomina *Hoc,* & *Hic,* & ita sicut illa patet, quae sunt intrâ pueram activitas potentia sensitiva, post dicti moraliter præsentes, & sensibiles, licet ratione partium interpositarum actu non sentiantur. Quanta autem debet esse hæc propinquitas, quæ sufficiat ad faciendam rem moraliter præsens, nulla certa regula prescribi potest, & mathematica mensura definiri; sed prudenter dijudicari debet talis esse debere, quæ sufficiat ad demonstrandum aliquid præsens per illa pronomina *Hoc,* & *Hic,* & ita sicut illa patet, quae sunt intrâ pueram activitas potentia sensitiva, post dicti moraliter præsentes, & sensibiles, licet ratione partium interpositarum actu non sentiantur. Quia autem determinatæ esse debent, quæ sufficiat, quia essentiam sacramenti, & non tantum speculativa, talis autem esse non potest, nisi circè determinatam materiam; cum quia particula demonstrativa formæ non defigatur materia, quæ consecratur, nec effectum, qui ex consecratione sit. Quare ad scrupulos evitandos communiter docent utrus, ut Sacerdos semper consecrare intendat formulas omnes fibi appontas, quiam earum numerum ignorat, illis enim primæ intentionis virtute omnes consecrantur, etiamque quando ipsius forma verba profert, de illi actu non cogitet, sed ad eam, quam præ manus habet, solummodi attendat. Unde si Sacerdos consecret existimans tantum unam consecrare hostiam, & potest repater duas, si intentionem ad unam hostiam ita coadjuvit, ut omnem alias potissimum excluderit, nulla erit consecrata; si vero intentionem non tantum coadjuvarit habuerit, sed consecrandi materiam sibi presentem, & quam ad consecrandum defert, utraque hostia consecrata manebit; nec obstat falsa illa existimatio, quid sit una tantum hostia, quem secum deinceps ad altare, quia talis existimatæ speculativa, & privata consecratur, nec hoc intentioni practico, & generali Sacerdoti, quam tempore habere supponitur Sacerdos consecrandi totam materiam, quam habet præsentem, & quæ generali intentione tota illa materia præsens determinationem recipit in ordine ad consecrationem.

22 Tertio convenient rursus omnes quamcumque minimam quantitatem sensibilem, in qua substantiam panis, & vini consecrari potest, sive aptam materiam consecrations. Ratio est, ut dicibus quæst. s. cit. n. 128. quia talis particula est præsens localiter, & est definibili per particulas demonstrativas *Hoc vel Hic,* quod sufficit ad hoc, ut possit converti in corpus, & sanguinem Christi. Tum quia hæc particula omnes habet conditiones ad consecrationem requiras, et enim sensibiles, quæ est præcipua Sacramenti conditionis; & sub ea consecratur substantiam panis, & vini, quæcumq; materia remota hujus Sacramentij nec refert, quid sit minima, dummodo sit sensibilis, non sanguinem Christi. Ex quo sequitur, quod si panis, vel vīnum sit in tanta exigua quantitate, ut modo humano, & naturaliter sensibilis non sit, nulla ratione valide consecrari potest, quia quandocumque Sacramentum exstitutione divina habeat, quod sit sensibile, & consequenter materia requirit, quia sit sensibilis, atque idem, quod aliud sensibile non est, validè consecrari non potest. Dices: Christus consecratur quamvis partis etiam insensibili hostia consecratur; si a toto dividetur, quia in Florent. & Trident. absolute, & sine illa ratione definitus corpus Christi contineri sub singulis specierum particulis etiam separatione facta; ergo posset etiam in ea primo produci, nam easdem dispositio requiritur ad consecrandam, atque ad perficiendum hoc Sacramentum. Respondeamus l. c. negando consequentiam, quia aliqua exiguntur ad fieri rei, quia ad consecrationem necessaria non sunt, unde licet conservari possit Christus facta separatione sub qualibet particula, non tamen consecrari; quia in fieri necesse est materiam posse demonstrari, ut consecrurus sed post consecrationem non est id necessarium, ut consecratur. 23 Quartu[m] quod quantitatem ex parte magnitudinis non omnes convenient, sed varie sunt opiniones ut diximus q. 5. cit. nu. 121. Aliqui affirmant dari terminus in quantitate quod magnitudinem, ultra quam Sacramentum nequit validè con-

tinari in contrarium vide solutas l.c.

24 Secundu[m] convenient rursus DD. ad Eucharistiam consecrandam necessariam esse consecrationem sub utraque specie necessitate præcepti, sed discrepant in ea explicanda, quidam enim

422 Disputatio XVIII. De Sacramento Eucharistiae.

humani unius specieis atque concorrentibus; ita pariter in praesenti specie panis, & vini concurrunt ad componentium unum totum integralis Sacramentum per modum partium distincte speciei, quia re vera forma, & materia corporis est tantum distincta speciei a forma, & materia sanguinis, quam a materia, & forma cuiuscumque alterius Sacramenti; & praeceps in ratione Signi formaliter sunt instituta ad significanda signata omnino diversa, etenim quando consecratus panis, ex vi verborum contineatur, & ponitur ibi tantum corpus Christi primo modo sumptum, & ex concomitancia solidum ponitur ibi sanguis quia verum Corpus Christi corpus non reperitur; similius dicitur consecratur vinum, ibi ex verbis, sed tantum corpus, ita singula species non sunt Sacramentum totale, sed solidum partiale habentes significaciones partiales adiuvicem ordinatas ad confitundendas, & integrandam unicam sanctificationem totalem unius signum speciei infinita, quemadmodum cibus, & potus ordinata sunt ad integrandum unum convivium totale & unam refectionem speciei infinita. Objectiones autem contra asserta predicta vide solutas q. 2. c. art. 2.

12 Tertio, loquendo de unitate numerica, licet aliqui dicant Eucharistia esse unum numero Sacramentum ex parte rei contegit, ete vero plura ex parte specierum continentur, absolute tamen dicendum est Sacramentum Eucharistiae multiplicationem numericam esse concedendam, ad eadem non sunt unum Sacramentum, quod ubique ab omnibus fidelibus sumitur; ita statim quæst. 2. cit. art. 3. cum communiori sententia tum Sciroratum, tum Recensitorum, & ratio est, quia una particula consecrata significat corpus Christi praesens, & est causa gratiae pro modum cibi independenter ab omni alia particula consecrata, ergo est Sacramentum corporis Christi secundum se consideratum, nec dici potest, quod sit idem numero Sacramentum cum alia particula consecrata, quia una potest in pax conservari, & alia corrumpi, ergo nequit dici eis idem numero Sacramentum cum illa aliquomodo de eodem contradictione verificarentur scilicet, corrumpi, & non corrumpi, recipi, & non recipi. Hac autem unitas, vel pluralitas numerica, ut l. c. diximus, non est desumenda ex unitate, vel pluralitate sumentium, aut sumptionum, ut quidam putant, quia ab eo res habet unitatem a qua habet unitatem, unitas enim cum sit pax intrinseca ei, propriæ, & intrinseca ejus emitata sumenda est, sed antecedenter ad ultimum & sumptionem habet Eucharistia totum suum esse essentiale, quidquidcumque, & permanens, ut patet ex dictis art. præced. ergo antecedenter ad sumptionem habet suam unitatem, vel multipliciter numericam. Hac ergo sumenda est ex unitate, vel pluralitate numerica specierum consecratur, ut dictum est l. cit. n. 63. & ratio est, quia tamen efficiuntur Sacramenta Eucharistiae in speciebus consecratis confitit, ergo ad eum multiplicationem debent quoque Sacra menta numeri multiplicari, & Christus ita Sacramentum instituit in specie consecrata panis secundum se, & in specie consecrata vini secundum se, & secundum eum physi- can unitatem, quia in qualibet harum specierum independenter ab altera est significatio corporis, vel anguis Christi, & significatio corporis practica, vel factiva gratiae; ac proinde res huius conferuntur, etiam si finaliter conseruantur, & sumentur, adhuc plus numero Sacramenta, quia sunt plures numero distincte, & physice discontinuata, & in qualibet specie, & ab altera independenter hoc Sacramentum est institutum, & plane nec pluralitas numerica aliorum Sacramentorum definiatur a pluralitate numerica signorum sensibilium, ut patet de Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia &c. ex quibus constituantur, ita pariter de Eucharistia disciri debet. Objectiones autem contra hoc assertum vide solutas q. 2. cit. art. 4.

13 Quartio, quod spectat ad aliam quæstionem de necessitate huius Sacramenti convenientem Doctores Eucharistiam in receptaculo, nec in infante, nec adultis esse necessarium, sed remota, & sequuntur Recensores passim, & probatur in primis, quia hoc Sacramentum propriæ, & simpliciter loquendo, & à Concil. Trid. & Catech. Romano enumeratur, ut unum, sic enim loquitur agens de Sacramento Eucharistiae, non plura, sed unum Sacramentum Ecclesie auctoritate doliter constitutum, ac etiam Patres de Eucharistia semper loquuntur, tamquam de uno Sacramento, & ergo hoc Sacramentum propriæ, & simpliciter loquendo est unum, sequitur esse unum unitate speciei infinita, & non tantum subalterna; quamvis enim homo, & leo converniant in ratione animalis, tamquam generis proximi, vel speciei subalternae, adhuc tamen simpliciter dicuntur plura animalia, & unum tandem secundum quid, quia unitas generis, esto fit etiam generis proximi, est unitas tandem secundum quid, Confirmatur, quia si species panis, & vini sunt partes integrantes Eucharistiae integratae essentialem, ut dictum est, ergo non possunt esse partes tantum subjectivæ illius, que solidum po-

423 Quæstio II. Articulus I.

contritum esse existimet; ergo hoc Sacramentum nulla ratione per se institutum est ad primam gratiam conferendam, ac proprie ad salutem consequendam necessarium non est necessitate medi. Neque obstat, quod eidem serit verbis, quibus Christus Joan. 3. propulit necessitatem baptisimi; *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non exprimit etiam necessitatem huius Sacramenti: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & non habebitis vitam in nobis.* Non obstat, inquam, quia ut hic notant communiter Doctores, talis forma verborum ea diffidenter est ad significandam necessitatem medi, vel præcepti, unde sensus ex materia, supra quam verba illa cadunt, est colligendum, & differendum; nam si sermo sit de aliisque, vel actione ad primam gratiam obtinendam necessaria, præter necessitatem præcepti continet etiam necessitatem medi, si vero sit sermo de actione aliqua, que primam gratiam acquisitam supponat, necessitatem præcepti solidum significat. Ita Recensores communiter, & præfertum Capensis tract. 22. disp. 1. sec. 5.

14 Quinto tandem hinc sequitur Eucharistiae Sacramentum esse necessarium dumtaxat necessitate præcepti, ut dictum est supra disp. 16. q. 4. art. 2. in fine, & constat ex Trid. sels. cit. ubi clamant quicunque dixerit homines non teneri ex præcepto Sanctæ Ecclesiæ in festis Paschalibus communicari statim, ac ad ultimum rationis pervenerint, ubi etiam addidimus hoc præceptum de sumpta Eucharistia secundum probabilitatem, & communiori sententiam, quam expresse tenet Sciroratum, d. 13. qu. 2. non tantum esse Ecclesiasticum, sed etiam divinum, quia Christus Joan. 3. aperte dixit ex parte summi in Eucharistia à quilibet Christiano verbis illis: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis non habebitis vitam in nobis,* ubi Christus loquitur de manducacione, & portatione vera, reali, & Sacramentali; & cum non loquatur de necessitate medi, ut dictum est, quia hoc Sacramentum vivorum, sequitur quod de necessitate præcepti sit intelligendum; Ecclesia vero tantum præscriptum tenet, in quo fideles communicari debent semel in anno, scilicet, in festo Paschatis, ut dictum est supra d. 12. de præceptis Ecclesiæ q. 2. art. 3. Quamvis autem hoc Sacramentum non sit necessarium ad salutem necessitate medi, sed tantum præcepti; aseunt tamen Doctores communiter, ut notat Capensis loc. cit. esse moraliter adulterii necessarium in re, vel in voto ad perfervandum in gratia, hoc est, validè utile, & efficax; & ratio est, quia Eucharistia est instituta a Christo Domino ad præservandum hominem a peccatis, ut docet Trident. sels. 13. cit. c. 2. & ad conservandum hominem in gratia; cum ergo hoc sit adeò arduum, & difficile, & homo tam fragilis, si posset, & non sufficiat Eucharistiam, videtur moraliter loquendo catinus; & hoc videtur significare Patres, dum huius Sacramenti necessitate extollunt, ad perseverandum in gratia, prædictum verb. Cirillus lib. 10. in Joan. 13. ubi ait: *Nisi poserat aliter corruptibilem naturam ad corruptibilem vitam traducat, nisi naturalis vita corpus ei conjungeretur,* loquitur enim de impossibilitate morali, non de absoluta.

QUAESTIO SECUNDA.

De materia Eucharistiae.

15 Sicut in aliis Sacramentis est duplex materia, proxima, & remota, ita etiam in Eucharistia, & Græci in fermentato iuxta diversum ritum Ecclesie Latinae, & Græcae. Ita statim l. c. & quod primam partem assertio est communis inter Catholicos, & ita docet Sciroratum loc. cit. ubi est simplicerentendum esse, quod de necessitate panis consecrabilis non est, neque in azymo, neque fermentatus, & probatur ex Concil. Flor. in decreto unionis §. 2. non definitum in azymo, sine fermentato pane tricorde Corpus Christi veraciter conficitur. Deinde, quia ut constat ex traditione Ecclesie Christus instituit pro materia substantiam panis tritici azymo, & fermentato communem, & sicut substantiam vini communem alio, & nigro, & quidem quod panis fermentatus sit sufficiens materia Eucharistiae, pater est apliceus ad ultimum substantiam, hominem, per quem ipsum effectus huius Sacramenti significari debet; per pane verò azymo hoc idem effectus probatur ex facto Christi, qui ut constat ex Matth. 26. Marci 14. & Lucæ 22. pane, & vīnum consecratum in primo die azymorum, in quo Jades non sicut habet apud se panem fermentatum, ut constat ex Exod. 12. & 13. Quod secundum partem est etiam communis assertio inter Theologos, & colligitur ex Florent. c. definitio in alterutro pane, scilicet azymo, & fermentato corpus Domini conficerere debere unumquemque iuxta ritum sua Ecclesie five Occidentalis, five Orientalis, quo loco particula debere indicat obligationem præcepti servandi constitutam per Ecclesias, unde Catechit. Romanus dicit nulli licere privata autoritate, aut potius temeritate Ecclesie sua ritum immutare; ex quo legitur Sacerdotem Græcum in Ecclesia Græca fermentato, Latinum vero in Ecclesia Latina non nisi azymo ut debere. Quod quidem præceptum de pane azymo tantummodo ad conficiendam Eucharistiam in tota Ecclesia Latina adhibendo adeò strictè obligare asserit Abellius cum Ilamberto c. 4. de SS. Eucharistia test. 3. ut ne quidem in casu necessitatibus existimet Sacerdotem Latinum in pane

D 4 fer.

16 Primo dicendum est materiam consecrationis corporis Christi necessariæ esse debere panem triticum Matriæ Theolog. Moral.

DISPUTATIO XVIII.

DE SACRAMENTO

EUCHARISTIAE.

PLURA de ineffabili, & augustissimo Eucharistia Sacramentum disputavimus lib. 4. sententia, disp. 3. & ea praeterea, quia ad speculationem, & scholasticam doctrinam spectant, sed quia plura etiam omnia sunt ad practicam, & moralem artem, idem pro complemento nostra Theologie moralis hanc sublimem disputationem rursus percurserem opus fuit, addendo alia ad moralē doctrinā spēciantia omnia, & ibi pertinacita breviter reperendo, & cum majori facilitate fecerū ordine, quo in precedentibus disputationibus usū sumus.

QUESTIO PRIMA.

De essentiā Eucharistiae, ac ejus existentia.

Variis nominibus Sanctissimum hoc Sacramentum à sanctis Patribus nuncupari conseruit, ut Sacramentum corporis, & sanguinis Christi, Sacramentum Altaris, Sacra Synaxis, Communionis, & similibus, sed præ extensis latitudine illud est Ecclesiastica Eucharistia nomen, quod idem latine sonat, ac Bonae gratia, vel quia Christum gratias auctorem resisteret continet, vel quia futuram gloriam significat, unde & futura gloria pignus dicitur, sed ad denudandum nos in hoc Sacramento gratias ubertimas, in dō ad ipsum gratiarum fontem in nobis recipere, & per idem Sacramentum acceptissimas Deo gratias referre posse, ut dicitur in Catechismo Trident. part. 2. cap. 4. Ceteraque nomine appelletur hoc venerabile Sacramentum, illud significat, quod a Christo Domino in ultima Cena institutum est, in quo sub speciebus panis, & vini verè, & subtiliter ejusdem Christi Corporis, & sanguinis concinetur, ut in Concil. Trid. definitum est scilicet 13. cap. 1. & 2. ejusque essentia, & existentia in praesenti questione est declaranda.

ARTICULUS PRIMUS.

An Eucharistia sit Sacramentum, & in quo ejus essentia consistat.

Primò, quod spectat ad hujus Sacramenti existentiam, & institutionem, supponendum est, tamquam certum de fide, ut Secoris doceat 4. d. 8. qu. 1. Eucharistiam esse verè, & proprie Sacramentum nova legis a Christo Domino institutum in ultima Cena, ut habetur Luca 22. ubi dicit autoritate Apostoli hoc Sacramentum confidendi dicere: *Hoc faciat in meam commemorationem;* & hoc quidem certum est de fide, ut diximus 4. disp. 3. cit. ab initio, tum ex communī, & perpetua Ecclesiae traditione, tum ex pluribus Conciliis, in quibus hæc veritas definita est, ut in Concil. Carthag. 4. can. 29. & in Concil. Lateranen. cap. Firmatio de Summa Trinitate, & in Concil. Florent. in decreto Eugenii, & denique in Trident. scilicet 7. can. 1. & scilicet 13. est que veritas adē manifesta, ut nullus Hæreticus qui Sacramenta aliqua novæ legi agnoverunt, hoc negaverint. Congratulat autem, & convenientiam institutionis hujus Sacramenti dedicit Doctor, tum ex fine cultus, & Religionis circa Christum; congruum enim fuit Christum esse nobiscum in tali signo sensibili, ut magis exciteret quilibet ad reverentiam, & devotionem erga Christum; tum etiam ex necessitate ipsius Sacramenti, quia congruum fuit, ut post generationem spiritualem, quæ fit in Baptismo, & post augmentum, seu robur, quod in Confirmatione acquirimus ad confessionem, & defensionem fidei, daretur nobis nutrimentum spirituale sub similitudine nutrienti corporalium, quod præcipue in pane, & vino consistit. Ex quo tandem deductur esse etiam Sacramentum ab aliis diversum, quia habet materialē, & formam ab aliis

diversam, & diversum modum significandi gratiam, quam non per modum roborantis ad pugnam spiritualem, ut datur in Confirmatione, sed ad nutritiā, & augendam vitam anima, & idē sub specie cibi corporei est instituta, ut inducatur coquens effectus in anima cauare, quos cibis naturaliis in corpore cauare. Quod vero spectat ad hujus Sacramenti efficiētū Scotus loc. cit. sic illud definit: *Eucharistia est Sacramentum Corporis Christi, & Sanguinis veraciter contentum sub speciebus panis, & vini post consecrationem factum a Sacerdoti sub certis verbis cum debita intentione prolatum ex institutione diversa veraciter significans corpus Christi, & sanguinem sub eius relatione contineri, in qua definitione Sacramentum genus definiti denotat, nempe definitione, signi in resto corporis, & sanguinis terminum talis relationis, seu significatum; sub speciebus panis, & vini denotant materialē conversionis, & fundamentum proximum talis relationis; post consecrationem indicat actionē Sacramentale; a Sacerdoti ministrum idoneum talis Sacramenti, certis verbis formam consecrationis, & tandem ex institutione divina veraciter significans modum significandi.*

Secundò, quoniam ad hoc Sacramentum pertinendum multa concidunt, & præfertim quatuor, scilicet, consecratio, corpus, & sanguis Christi, species consecrata, & ulti fivē unum proprio Sacramentum, ex quibus primū, & quartū in actione aliquā transeunte continent, secundū verò, & tertius in re permanente currit, in quibus ex illis omnibus efficiētū Sacramentum Eucharistia propriè, & in se īfecte constituit; Hæretici nonnulli, ut refert Castro de Hæretibus verbo Eucharistia hæreti, & contendunt hoc Sacramentum non esse in re permanente, sed in re transiente consistere. Calvinus quidem in solo illius usū, & sumptione, Remittens autem in sumptione, tum in consecratione ipsius, ut refer Bellarminus lib. 4. de Eucharistia, oppositum docent Catholicis omnes, & præfert Sicutus quæst. 1. cit. infra lit. E. ubi inquit quod illus hujus Sacramenti non est Sacramentum, sed quædam dispositio Sacramentaria, seu via, quia hoc Sacramentum apliceatur membrum Ecclesiæ, & ratio est, quia ante sumptionem Sacramentum est essentiæ integrum, ut habetur ex Trident. scilicet 13. cap. 3. probatur ex verbis consecrationis, quæ ante sumptionem proferuntur, & in instanti terminativo prolationis suam habent veritatem; atque idē an illam datur verum Sacramentum; tunc quia hoc Sacramentum non reputatur tale solum, quando sumitur, & est in ore sacerdotis, sed etiam quando in sacrario servatur, debet esse ad instantes, & in processioneis circumferuntur, & ut tale adoratur; unde concludit Doctor loc. cit. Sanctissimum Eucharistia Sacramentum in re aliquā permanenti consistere, & sic corpus Christi Domini post verba consecrationis prolatum caliter existens sub speciebus panis, & vini est propriè, & verè Sacramentum, sive sumatur, sive in sacrario servetur, unde colligitur hoc Sacramentum non esse alii in eo præfertim differe, quod alia Sacramenta in aliqua actione transeunte consistant, scilicet, in applicatione formæ ad materiam, nec proinde exstant, nisi cum actu conferuntur, & suscipiuntur, ut Sacramentum Eucharistia in aliquā re permanente consistit, ut alit Doct. l.c. Denique tantò magis, certum est esse nec panem, nec vinum hujus Sacramenti sicutiam ingredi, nam materia remota nullius Sacramenti efficiētū ingreditur. Neque gratiam Sacramentum, quæ nobis media sumptione confertur, quia hæc potius est effectus Sacramenti, & ad summum solum concurrit, ut terminus significatio Sacramentalis, nec etiam consecrationem sumptam pro actione consecrativa, quia Sacramentum Eucharistia est res permanentes, & non in solo ullo consistit, ut etiam Sacramenta, ut supra dictum est.

Tertio cum igitur confert tamquam dogma de fide, Sacramentum hoc in re permanenti consistere, disputant Doctores, num in solo Christi corpore sub speciebus contentum, num in foliis speciebus, num in utroque simul Sacramenti hujus ratio propriè consistat, & est valde communis opinio inter Recentiores afferentes consistere, tam in speciebus consecratis, quam in Christi corpore sub iis existente, proindeque Sacramentum Eucharistia est veluti quid compostum ex speciebus con-

stitutis, ac corpore, & sanguine Christi Domini, quod probant ex cap. Hoc estdō conc. dist. 2. ubi dicitur hoc Sacramentum consistere dubius, visibilis elementorum specie, & invisibilis Christi carne, & sanguine, deinde ex eo, quod Concil. Trid. dicit in Eucharistia Sacramentum vere contineri corpus, & sanguinem Christi, unde inferunt aliquid aliud ab ipso Christi corpore, & sanguine ad rationem Sacramenti pertinere, nimur species, & accidentia, sub quibus continentur. Ita Victoria, Vasquez, Coninchius, Amicus, Card. de Lugo, Morandus, Abellius, & alii quamplures. Sed quoniam verum iste species panis, & vini pertinet ad rationem essentiæ hujus Sacramenti, ut ait Doctor l.c. & est communis Theologorum sententia contra Validentem tom. 2. de Sacramentis cap. 21. Attamen in rigore loquendo corpus, & sanguis Christi, quæ continentur in Sacramento Eucharistia, neque totaliter, ut dicebat Waldensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile, scilicet ut loquerit Trid. invisibilis totaliter, ut diebatur Valdensis, neque partialiter, ut ait Receptores citati, hoc Sacramentum continentur, ita ut utrumque complectatur, & species Sacramentales, & corpus, & sanguinem Christi, & supponat pro aggregato ex utroque. Ita jam statuimus disp. 3. cit. quæst. 1. ar. 1. n. 14. & seq. cum Scoto l.c. in solituazione ad 3. quod ibi fuisse probamus, quia de ratione Sacramenti est, quod fit signum sensibile

enim dicunt esse necessariam sola necessitate praecepti Ecclesiastici, ut Adriani, Majori, Alefini, Navarri, & alii apud Sua-
disq; disp. 43. sec. 2. Communis tamen, & probabilior tentativa
dicit, ut diximus loc. cit. conseruationem sub utraque specie
non solum esse necessariam necessitate praecepti Ecclesiastici,
sed etiam divini, ut notat Bonacina disp. 4. c. 9. q. 2. punct. 3. &
3. etiam sententia Sancti Ios. cit. ab ibid. l. D. ponit casum; quod
Minister parans calicem Sacerdoti ex aliqua negligenti pro-
vino ponit aquam, & Sacerdos non advertens, & supponens mi-
stis ut sit omnia fecisse, procedit utque ad receptionem, &
percipiens liquorem de calice adserit eum aquam. Et respon-
dit, quod in tali casu tenetur adserere sanguinem de novo, &
conseruator percipere, quod probat, quia quando sunt duo
praecepta ordinatae: praeceptum Superioris magis ligat, nunc
utrum praeceptum Christi, & Ecclesie est, quod Sacramentum,
quando conficiatur, conficiatur integrum, & inquit de ista integ-
ritate servandam esse distractum Ecclesiae obligationem de
Confess. d. 2. cap. *Comperimus*, & divisionem prohibet a Christo
ex prima institutione hujus Sacramentorum: quare assertum
hoc quoniam utramque partem est illi DD. loc. cit. & quod primam
partem patet ex Cap. cit. *Comperimus*, ubi dicuntur non posse a
Sacerdoti ab aliisque gravi sacrilegio dividiri mysterium, & non
omni utramque partem hujus Sacramentorum. Quod alteram
partem que probatur, nam quod ex Christi institutione
pendet, de jure divino conferi debet, sed utramque speciem ad
hoc Sacramentum requiri ex Christi pender institutione, ut
inquit Doctor; ergo praeceptum hoc non tantum ab Ecclesie
pendet, sed etiam a Christo, & consequenter est de jure divino.
Minor probatur ex Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. ubi indicatur hoc
Sacramentum ita a Christo institutum esse, ut nonnulli fieri si-
cificatio corporis, & sanguinis sit, ut patet ex illis verbis
Ut facit in mea commensatione, sed sacrificium corporis
& sanguinis, quoniam Christus instituit, non potest esse con-
seruatione panis, & vini, ut patet ex inferius dicendi de Sa-
crificio Missarum; ergo nego hoc Sacramentum confici potest ab
qua conseruatione panis, & vim ex praecepto etiam divino.

ARTICULUS PRIMUS.

*Quæ sit forma ad consacrandam Eucharistiam requisita, & qui
verus, & proprius verborum illius sensus.*

Primo convenient omnes Catholici formam consecrationis corporis in illis quatuor verbis confitentes. *Hoc corpus meum est ita enim docuit Apostolus 1. Cor. 11, ubi tecum et docens formam, quia Christus consecravit, dicit *Hoc est corpus meum.* Ita etiam docuit Concilium Florentinum, in decreto Eugenii in specie loquens de Sacramento Eucharistiae dicit formam Sacramenti esse verba illa Salvatoris. *Hoc est corpus meum* in quibus hoc Sacramentum conficitur. Sacerdos enim in persona Christi loquens illis verbis hoc confitit Sacramentum, & idem tandem docet Tridentinus, l. fess. 15. Convenienter etiam particulariter non esse de scientia forma confessionationis, & consequenter nec de necessitate Sacramenti, sed tantum ponit ad confirmationem quatuor prefata verba cum precedenteribus, feliciter. In predicto Ordo esse tamen de necessitate praepediti, unde qui non omittentes, graviter peccaret contra perpetuum, & universalern Ecclesie confundendum. Solumigitur est difficultas, in quatuor ista verbis ad sufficiantem, & validissimum Sacramentum sufficiant, an etiam necessaria sunt verba procedenter *Qui credidisse*, ut Sacramentum conficiatur. Aliqui dicunt, quod licet verba non sint forma, vel pars illius, esse tamen ita necessaria, ut si Sacerdos illis praetermissis consecraret, vel nullum efficeret. vel latenter dubium in eis, an consecraret, quia verba illa procedenter sunt necessaria, quamquam condicio determinans modo sensibili prolationem forme fieri in persona Christi, qui opinio communiter tribuitur Scripto 4. d. 8. quæf. 2. de secundo dico, eamque sequuntur nonnulli Scotizantes, ut Ratisbona, Faber, & Branacutus. Communis tamen sententia docet ut procedenter illud pronomen *Hoc est* sententia de necessitate Sacramentum, sed iudicium praepediti, ac prout non omittentes, adiungit, quod quatuor verba *Hoc est corpus meum vera Eucharistia* Secundum*

27 Poffremo sequitur ex proxime dictis negue **Sammum Pontificem** dispensare posse, ut in una sola specie confeiceretur, ut dictum loc. c. cum communis sententia & ratio est, quia in ista que sunt iuris divini nequit Ecclesia dispensare, quandoque inferior in lege Superioris dispensare non potest, ut ajetabat **Soc.** et ita statutum fuit ab Urbi. II. q. c. **Sane quidem**, & **Ecclesio** c. **Contra fassus**. Confirmatur, quia non minus est de ure divino integritas hujus Sacramenti, quam illius materia; tunc ergo nequit Pontificis supradicta materia Sacramentorum dispensare, ut quod deficiente vino aliud liquor sufficiat, & deficiente panetrice fatis sit hordeacius; ita neque dispensare potest, ut deficiente vino in solo pane confeiceretur, vel contra.

Confirmatur tandem, quia Ecclesia dispensare non potest nisi, quia ad substantiam Sacramentorum pertinent utraque autem species pertinet ad integratem substantiam Eucharistie, ut supra dictum est, cum Sacramentum non sit integrum, & perfectum sine utraque specie, & plane si posset Pontificis circa Sacramentum Eucharistie dispensare in illis, quia Christus illius infinitus est; nulla posset assignari ratio, cur pariter dispensare non posset in signo Confessionis, Matrimonio consummato, materia Baptismi, & aliorum Sacramentorum, Objectiones quasdam in contrarium vide solutas loc. cit. num. 123. & 124.

Etiam dicimus, quod Ecclesia dispensare non potest nisi, quia ad substantiam Sacramentorum pertinent utraque autem species pertinet ad integratem substantiam Eucharistie, ut supra dictum est, cum Sacramentum non sit integrum, & perfectum sine utraque specie, & plane si posset Pontificis circa Sacramentum Eucharistie dispensare in illis, quia Christus illius infinitus est; nulla posset assignari ratio, cur pariter dispensare non posset in signo Confessionis, Matrimonio consummato, materia Baptismi, & aliorum Sacramentorum, Objectiones quasdam in contrarium vide solutas loc. cit. num. 123. & 124.

30 Secundum convenienter etiam omnes Catholici verba illa **Hunc igitur sanguinis mei, vel illius aequivalenter Hunc est sanguis meus**, nam illa verba intelliguntur per figuram methoniam pro re contenta in calice, esse similitudinem de essentia confeicerentur, quamvis enim verum sit, quod illa quatuor verba absolute prolatae sine preceptibus ex vi verborum non significant, id, quod efiicitur, sed corpus preferentis, quia **hunc est Corpus a deo** cui dicit **meum**, tamen si **Sacerdos**, cum illa verba profert, intendat corpus Christi, iam haec non significant corpus preferentis, sed Christi; quam opinio nem per communionem, & probabiliorum nos etiam ampli ex fuisse 4. dif. 3. q. s. citar. i. ubi etiam cum ceteris Scottis dimicis esse de mente Doctoris, quamvis enim q. s. cit. art. 2. pro prima opinione facte videatur, postea tamen art. 3. ejusdem questionis in communem opinionem ille quoque condescendere videtur, ut ibi explicit **Hic quis**, etenim ex discursu Doctoris, quem habet sub lit. Y. vel **sic ergo breviter colligitur**, quod quoquecumque Sacerdos intendit profere, & profert verba confeicationis secundum quod fuerint a Christo instituta, sufficienter intelliguntur loqui in persona Christi, & habent totum id, quod requiritur, ut Sacramentum conficiatur, scilicet intentio debita, & instrumentum debitum, cui Deus affluit, ut fuisse loc. cit. discutimus, & objections in oppositum solvimus art. 2.

QUÆSTIO TERTIA.

De forma Eucaristie.

Quemadmodum duplex est materia partialis Sacramenti Eucharistie, nimirum panis, & vi-ni, ut confat ex dictis questione preced ab initio; ita pariter est duplex partialis forma, alia dicitur forma Sacramenti corporis, & alia sanguinis; & de hac duplicitate forma in praesenti quatuor discurrunt est; & primo loco agentis de forma Sacramenti corporis, postea vero de forma Sacramenti sanguinis breviter repetendo, & cum majori facilitate, qua de hoc fuse diximus 4. sent. dis. qu. cit. 6. & 8. & seq. & alia addendo ibi omisita ad moralem doctrinam spectantia, ut secumus quatuor preced. agenda de materia Eucharistie.

monia calicis, reliqua vero esse tantum in necessitate recepti, sicut in Ecclesiâ Latina, quam diximus esse Ales-
t. D. Bohaventur., ac etiam Scotti loc. cir. quatuor. & artic. 2.
postquam enim illi impugnavit opinionem D. Thomæ alterius
verba esse efficientialis, deinde sub. lit. D. S. De sanguinis ar-
mento cit. dico breviter, quod non est nobis traditum omnino
certitudinaria, ad formam confectionis sanguinis perti-
nentia, quae alia verba post illud *sanguinis mei*, id est percolutum
est hoc afficeret, quibus verbis expresse docet verba illa. *Hic*
sanguis meus mos est efficientialis, ex altera vero, que sequi-
corporis, & sanguinis Christi in Eucaristia, verba namque
precise recitative, & historicè prolatâ solum referunt factum
Christi, & solum significant, id quod Christus habuit in ma-
nibus post eorum prolationem esse corpus, & sanguinem
suum, non autem hoc, quod Sacerdos habet in manibus,
eius corpus, & sanguinem Christi, ut ergo hoc colligatur pro-
ferri etiam debent significative, & formaliter. Responso-
nibus autem, & objectiones Adversariorum vide rejectas, & lo-
lutas loco citato.

33 Hinc conclusum loc. cit. dicendum est, formam con-
fessionis sanguinis in illis verbis essentialiter considerare. *Hic est sanguis meus*, vei in xequivalentibus.
Hic est sanguis meus, verba vera sequentia, non esse de ejus essentia, & pro-
banus a priori, quia illa sola verba de essentia confessionis
Calicis, qui sufficiunt significant prelationem sanguinis Christi
sibi sub specie vini, sed sola verba illa *Hic est calix sanguinis meus*, vel *Hic est sanguis meus* id sufficiunt significant ergo &c.
Major pars, quia verba illa sufficiunt ad essentialiam formam, qua
significant ea, que sunt de essentia Sacramenta, verba enim Sacra-
mentalia id efficient, quod significant; minor probatur, quia
verba significant id, quod sub specie vini continetur, esse
Christi sanguinem, & hoc in ultimo instanti sua prolationis antecederet ad prolationem sequentem; ergo cum tota ratio
Sacramenti in significacione constitut, verba illa ad conserva-
tionem sufficientia erunt.

Constitutum, quia prolati illis tantum verbis necessarii causatur praesentia sanguinis Christi sub speciebus cum necessario fera, & ex institutione divina efficiant quod significare; et ideo ipsa sola fuit de essentia confectionis Calicis, quia antecedenter ad sequentia verba continent veritatem, & verisimilitudinem. Tandem, quia non sunt minoris significatio verba illa, sed sanguis mens in confectione Calicis, quam ita Hoc est corpus meum in confectione panis; ergo sicut hae sufficiunt ad conversionem panis in corpus Christi, nec sunt de essentia alia sequentia verba, Quod pro vobis er ad eum, ita & illi ad conversionem vini in sanguinem, nec erunt de essentia alia subsequenti verba, qui sanguis effundetur, & hoc est communis, & vera sententia, tum antiquorum, ut diximus, tunc Recensiorum, Vaf. Suar. Coninch. Card. de Lugo, Beccani, Meratii, Aver. Hurtadi, Cafensis, & aliorum patrum. Reipositiones autem, & objections Adversariorum vide rejectas, & solutas l. c.

32 Tertio, quod spectat ad verum, & proprium illorum verborum sensum, quod fit confectionari, quatuor, an debent in intelligi recitatione tantumque materialiter, an verò significative, & figurative. Quia San. Sagred. de verba illa preferat animo solùm

etiam pronomen suum adiective, habet autem insuper significatiōnem, utque ad futurum prolatis verborum, & totius propositionis, scilicet habet terminos syncategorematicos, ita codicem modo hæc Christi verba intellexit gantur, *Hoc est corpus meum in confectione*, & scilicet ut Pater egredi quis diceret *Hoc est sua mens*, & scilicet ut Pater egredi sit de eodem Christo Domo dixit, *Hic est filius meus dilectus*, & hoc prælitterum cernitur in forma confectionis sanguinis Christi, & hoc est corpus meum in confectione, ut ubi pronomen *Hic accipit adiective*, scilicet in genere masculino convenit cum sanguine, non est autem major ratio, cur pronomen *Hoc* in forma sanguinis adiective summatur quam pronomen *Hoc* in forma panis. Ita Major, Maldonatus, Vaf. Hurdius, Amatus, Cafensis, & alii. Tertius dividit modice Scotti i. d. 8. cit. q. z. conel. 8. & 9. ubi autem per *Hoc & Hic* significativa, & non adiective, & non demonstrare aliquod singulare, ut vagum communem substantiam panis, & corporis Christi, sive substantiam vini, & sanguinis eius, sed denotare singulare, & individuum entis, quod in fine prolatis forma contrahitur & determinatur ad significandum corpus, vel sanguinem Christi, qua est communis Scotoriarum sententia, quam fusè pronobamus, & declaramus l. 6. cit. artic. 2.

seu formaliter, ut Sacerdos de verba illa proferat animo solum
referendi verba ab ipso Christo in hujus Sacramenti institu-
tio nuperrata, et etiam animo exercendi significacionem illorum
& conseruandi, seu convertendi panem, & vinum in corpus, &
sanguinem ejusdem Christi; in qua questione tres etiam senti-
entias esse diximus dis. 3. c. 9. & duas nimis extreas, & ter-
tium medianum. Prima extrea docet predicta verba solum
recitativer, & materialiter dicit a Sacerdote, pro qua citantur
plures antiquiores, Ocham, Major, Durandus, Salmeron, Miran-
dulus, Catherinus, & alii. Secunda extrema afferit significati-
onem tantum proferter, & formaliter, quam tener Vasquez, Ami-
cus, Bernal, & alii Recentiores. Tertia tandem sententia media
afferit utroque modo proferter, quod est opinio Dvi Thome,
D. Bonav. Scoto, &c. & omnium Thomistarum, & Scotistarum,
& quidem in primis quod recitativer proferter probamus qu.
8. cit. ar. I. quia illud verbum *dicens* immediate ponitur in Ca-
non Missarum acē verba confectionis, ergo hac verba proferri
a Sacerdote recitativer negari nequit, quia Sacerdos expresse
narrat verba illi suae a Christo prolatas in Utr. Cenatio, dictum enim
*Benedicit, frigat, dedicat discipulis suis, dicens, accipite, & man-
date hoc ex corpore meum;* ergo Sacerdos proferit illa verba
recitativer, quia narrat quid Christus Dominus in hujus Sacra-
menti institutione fecerit, & dixerit, aliquid autem recitativer
proferri aliud non est, quam proferri, ut dictum ab alio. Dein
quod etiam significative, & formaliter a Sacerdote profer-
tur, probatur, quia Sacerdos illa verba non proferat animo solum
referendi verba ab ipso Christo in hujus Sacramenti institu-
tio nuperrata, sed etiam animo exercendi significacionem illo-
rum, & conseruandi, seu convertendi panem, & vinum in cor-
pus, & sanguinem Christi, ut ipse fecit. Tum quia expresse de-
ducitur ex eo, quod in decreto Eugenii declaratur Sacerdotem
in persona Christi loquenter hoc confidere Sacramentum non
loqueretur autem in persona Christi, si rancum narraret, & reci-
taret, quod Christus dixit. Tum tandem, quia ut dicebamus
loco citato ex mera ratione verborum non colligitur praesentia
bamus, & declaramus q. 6. cit. artic. 5.

34. Quod autem pronomina *Hoc*, & *Hie* in formis consecra-
tionis non ajective, sed substantivae sumuntur, probamus ibi ex
ipsa Grammatica, quia pronomina demonstrativa *hic*, *hoc*, *hunc*
tunc adjective sumuntur, quando actu aliqui subjecto copulati-
uti, ut *hic calamus* est oblitus, *huc pagina* est ab aliis, hoc attri-
mentum nigrum substantivae vero, quando per se ponuntur
nulli substantivo copulata, ut *hic est calamus*, *huc est pagina*
hoc est atramentum, cum ergo illa pronomina in formis consecra-
tionis per se ponuntur, & nulli substantivo actu, & explici-
te copulentur, substantivae, non adjective sumuntur. Deinde
pronomina *Hoc*, & *Hie* non demonstrare aliquod singulare va-
gum commune substantiae panis, & corporis Christi, sive sub-
stantiae vini, & sanguinis probamus ibidem, quia quodcumque
singulare vagum commune corporis Christi, & alias corpori
bus, & substantiis habet per se medium superioris respectu corporis Christi, sed quod est inferioris predicatione propriæ, & re-
spectu corporis Christi, non potest praedicari de superiori, sicut non bene de ani-
malib[us] praedicatur, quod sit homo, sed è contraria; Tum quia pro-
nomina illa demonstrant id, quod in ultimo initanti prolationis
verborum reperitur, hoc autem non est aliud commune, pa-
ni, & corpori Christi, vel vino, & ejus sanguini, sed ipsum cor-
pus, & ipsa sangue Christi, ergo &c. Tandem quid illud pronomi-
num *Hoc*, quamvis secundum rem demonstrat Corpus
Christi, tamen secundum modum significandi, vel ex vi
significationis lute demonstrat singulare entis, itut sit sensus
Hoc est corpus meum, probamus ibidem supponendo ex di-
ctis in Logica q. 2. de genete a. 3. de individua genericis, de
quibus genus immedietate praedicari potest, & quod in singulari-
bus est ordo secundum ordinem universalium, & quod prius
universale quodcumque potest intelligi descendere in pro-
prium singulare, quam contrahatur per differentiam aliquam
ad aliquod inferiorum tamquam ad speciem, ut si habeamus ordi-
nem istorum singularium, hoc est, *huc substantia, hoc corpus, &*
scilicet corpus usque ad formam, & quare, in proposito pronomi-

Hoc licet significet corpus Christi secundum rem; secundum tamen modum significandi, seu ex vi sua significacionis significat singulare entis, scilicet hoc est, unde licet pronomen *Hoc* secundum rem corpus Christi significet, illud tamen diversa ratione significat, nam corpus Christi significat corpus Christi, ut et singulare nature determinata; at verò pronomen *Hoc* significat corpus Christi, ut est singulare entis, & ut est praeiens, & demonstrabile, non quidem per se, sed per accidentia, sub quibus continetur, & hoc conceptum diversitas sufficit, ne illa propositio *Hoc est corpus meum* sit identifica, sed formalis; ut ibi propulsus explicitam. Reiponsum autem, & objections Adversariorum vide rejectas, & oportet loco, etc.

32. Quin tandem queritur quomodo hanc formam consecrationis vera esse possit, & ratio dubitandi est, quia prius requiretur rem aliquam esse, quam veram esse propositionem, quia affirmat illam sive iuxta anatomiam philosophicam: ab eo quod res est, vel non est, oratio dicitur vera, vel falsa, forma autem consecrationis, cum officiis rem illam, quam enunciavit, ellí prior, & ex consequenti falsa, cum significet id esse, quod nondum est. Veritas tamen Catholica haec est, verba consecrationis in hoc Sacramento propriæ, & in rigor sermonis esse vera, quando proficerunt, quamvis nominis in ultimo instanti prolationis causum repetitius corpus Christi sub speciebus panis, & sanguinis sub speciebus vini. Ita jam statuimus d. 3. c. q. 9. 1. Quam veritas in tota rigore logico demonstrat Scot. i.e. per tredecim concil. & precipua ratio eius, quia veritas propositionis non regatur a tempore, quo copula profert, sed pro tempore, quo ratio propositionis absolvitur, arque idèo à tota propositione finita defumatur, sed in ultimo instanti prolationis verborum, quod est primum non esse illorum, in quo præcise instanti verborum Sacramentalis significatio intelligitur completa, res per illa significante à parte res existunt, scilicet, corpus Christi, sub speciebus panis, & sanguinis sub speciebus vini; ergo forma illae secundum eum remittitur, & verborum proprietatem sunt vera. Minus est de fide, major probatur; quia conceptus per orationem prolataam canstis non habetur nisi in ultimo instanti prolationis ejusdem; ergo ut aliqua propositione vocalis est vera ex rigore sermonis, facit est, quod in ultimo instanti, in quo conceptus illius complevit, significavit per eam à parte res existentes, hinc oratio *Hoc est corpus meum* non sicut veritatem, & significacionem totalem nisi sit omnino finita, & secundum omnes ejus partes completas; enim quis hanc orationem profert, *Hoc est corpus meum*, & non profert *meum*, sed dicitur *Petri*, certe talis oratio referetur tota ad corpus Petri; ergo ejus nomen nondum determinatus, nisi ultima quoque particula profertur, per quam determinantur primi tres, & corpora eorum, & tunc integræ propositio dicatur existere, non verò antea, & id maxime in proposito dicendum est, cùm enim forme consecrationis, non practica, & operativa, totam earum veritatem referat ad ultimum instantis, in quo operantur, & tota haec est Scoti doctrina l. c. 5. aliter ergo in prima conlusione. Ex qua etiam solvit ratio dubitandi adducta, quod hoc præfertur verborum differentiam inter propositiones, quæ vim significativa, solummodo habent, & eas, quæ vim etiam habent effectivam illius, quod enunciatur, quod illi supponunt rem, quam enunciant, iam est, haec verò illam efficiunt; unde ad veritatem formæ consecrationis, per quam corpus Christi, sub speciebus panis ponitur, sufficit quid in eodem instanti prolationis verborum, quo ejus significatio complebitur, res per eam significata, & enunciata talis à parte res, qualis est significativa, & enunciatur, quod cum in forma illa reperiatur, ut ex dictis art. seq. confabat, sequitur illam esse; & ita etiam discutitur Abellius cap. 4. cit. 4. de mente D. Thomas in solutione huius quarti, & alii Recentiores passim.

ARTICULUS SECUNDUS.

Quid in hoc Sacramento per verba consecrationis significatur.

33. Explicata veritate verborum consecrationis Eucharistiae, coram efficacia modo est declaranda: triplex sunt præteritum, eaque maxima admiranda, ut docet Catechismus Roman. p. 2. cap. 4. quæ per verba consecrationis efficiuntur. Primum est, quod verum, & proprium Christi corpus, & illud idem, quod ex Sanctis Virginibus, natum ad dexteram Patris sedet, & verus, ac proprius ejusdem sanguis, qui nobis effusus est, in hoc Sacramento realiter, & substantialiter continetur. Secundum est, quod nulla in Sacramento illo remanet panis, aut vini substantia, quamvis id à sensibus alienum omnino videatur, sed tota ipsius panis, & vini substantia in substantia corporis, & Sanguinis Christi Domini convertitur. Tertium denique est, quod in eo Sacramento accidentia panis, & vini, quæ oculis, aliisque sensibus percipiuntur, sine ullo

subjecto mirabiliter quadam ratione remanent, & operantur, quæ tria hic sunt breviter explicanda, & tamquam de fide statuenda. 34. Primò itaque statuendum est, ut diximus disp. 3. cit. q. 10. tamquam dogma Catholicum in pluribus Conciliis definitum Ephesino, Romano, Vienensis, Costantiniensi, Florentino, & alii contra plures Hæreticos antiquos, & Recentiores, ex quo Sacramentarios, sub speciebus Eucharistie continerent, & realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem Christi, & non tantum in figura, signo, & virtute, & ut illi commisurantur verum sensum scripturarum, Conciliorum, & Patrum de oratione; etenim hec Catholica veritas nullam habet repugnari cum principiis philosophicis, ut ostendit Scot. d. 4. q. 1. ex quibus supponimus nullam esse implicantiam id numeri corporis per partem Dei; abolutum est in pluribus locis, & habere plures presentias, sive hujusmodi præfertur sive diversa rationis, scilicet, una circumscriptione, alia definitiva, sive ejusdem rationis scilicet plures circumscriptiones, vel plures definitives, in hoc enim nullam esse implicitam de potentia. Dei absolute jam ostendimus disp. 11. Phys. Unde non obstat, quod Sacramentarii obiectare solent, possibile non esse Christum totum in una parva hostia contineri realiter, & in eis qualibet minutissima particula, ac simile in Cœlo, & in totis locis super terram realiter adesse. Hæc enim, & familius argumentum probant solum illi videri posse impossibiliter, quod Dei potestem in comprehendibilem & inextinguibilem bonitatem, ac magnam charitatem ignoramus, ut sit Apost. ad Eph. 3. fideles vero, qui firmiter credunt non esse impossibile apud Deum omne verbum, ut resolutio angelus firmatur etiam sibi per suum restituimus illam Christi præfertur, liceat in hoc Sacramento tam expressis divinis veritatis testimoniis assertam, Deo possumus esse, quod possibiliter illius modum ignorent. Totus itaque Christus secundum suam substantiam est præfens Sacramento Eucharistie, id est, secundum corpus, sanguinem, animam, divinitatem, & substantialiem divini Verbi, & non tantum secundum substantiam sed etiam secundum accidentia sua omnia integrificans & absolutas, que habent in Cœlo, aqua adeo etiam secundum ipsum quantitatem: & totus Christus tanquam ab substantiam, quam quo ad accidentia est in hoc Sacramento, ac qualiter ejus particula tamquam quidam species manent incorrupta, ita definitorum est in Concilio citatis. Licet autem totus Christus sit in qualibet specie, non tamen eodem modo est sub una, atque sub altera secundum corpus sanguinem, & sanguinem, non ut paucum Theologii declarant, sub specie panis ex vi quidem consecrationis, & primario referunt tota ad corpus Petri; ergo ejus nomen nondum determinatus, nisi ultima quoque particula præfertur, per quam determinantur primi tres, & corpora eorum, & tunc integræ propositio dicatur existere, non verò antea, & id maxime in proposito dicendum est, cùm enim forme consecrationis, non practica, & operativa, totam earum veritatem referat ad ultimum instantis, in quo operantur, & tota haec est Scoti doctrina l. c. 5. aliter ergo in prima conlusione. Ex qua etiam solvit ratio dubitandi adducta, quod hoc præfertur verborum differentiam inter propositiones, quæ vim significativa, solummodo habent, & eas, quæ vim etiam habent effectivam illius, quod enunciatur, quod illi supponunt rem, quam enunciant, iam est, haec verò illam efficiunt; unde ad veritatem formæ consecrationis, per quam corpus Christi, sub speciebus panis ponitur, sufficit quid in eodem instanti prolationis verborum, quo ejus significatio complebitur, res per eam significata, & enunciata talis à parte res, qualis est significativa, & enunciatur, quod cum in forma illa reperiatur, ut ex dictis art. seq. confabat, sequitur illam esse; & ita etiam discutitur Abellius cap. 4. cit. 4. de mente D. Thomas in solutione huius quarti, & alii Recentiores passim.

35. Tertio præterea fides Catholica docet, species illas, seu accidentia panis, & vini, puta figuram, colorem, saporem, &c. remaneat sine ullo subiecto: ita definitum est in Concilio Constantiensi f. 8. ubi damnata est, tamquam falsa, & heretica haec Videlicet propositione: Accidens panis non manet sine substantia in Sacramento. &c. & denudè definitum est in Concilio Tridentino f. 13. can. 3. & sequitur ex proxime dictis, alter enim non faret fides transubstantiationis, ut perspicuum est; id tamen de omnibus accidentibus conjunctim lumpis est intelligentem; alioquin verum est, quod diximus disp. 3. cit. q. 15. ab initio cum Scoto l. c. & D. Thom. q. 77. a. 1. & 2. foliam quam quantitas panis, & vini ab omni subiecto separatum divina virtute in hoc Sacramento existere, reliqua vero accidentia in quantitate recipi, & sustentari, tamquam in proximo, & immediato subiecto, ut recipiantur anteā, quando cum quantum substantie substantia inherebant. Et quo consequenter diximus nullam fieri mutationem in reliquo accidentibus, sed in sola quantitate, nam sola quantitas manet separata a proprio subiecto, scilicet, substantia, reliqua vero manent, ut anteā, totaliter, ac sufficienter sustentata a quantitate, quia quantitas est subiectum immediatum, & proximum aliorum accidentium, per quod substantia inheret, ut ostendit disp. 1. Phys. q. 3. a. 2. Sola remanet difficultas, quomodo accidentia separatum conservetur. Aliquatenus voluit in tali causa novum perfeccitum modum accidentis separato fore concedendum loco actualis inheritance ac ei oppositum, cuius virtute per se existet sine subiecto. Alii concedunt quidem Deum tale accidentis conservaturum abeque aliqua additione alterius modi positivi, non tamen eadem actione, quia prius eandem formam in subiecto conservabat, sed influxu alterius omnino rationis. Alii utrumque alterius in tali, scilicet, casu accidentis separatum fore conservandum, tunc per novum modum positivum, tunc per novam actionem. Nos autem utrumque negamus, ut ab eis se habeat, ut causas totales euidenter cauantes in genere moris, quia id non importat in signato respectu signi physicam, & efficientiam dependentiam, quam tantum negamus posse in uno aliquo affectu reperi ad plures causas totales, quæ fuit doctrina Scoti loc. cit. a nobis latente traxit, & disputata est disp. 8. Phys. q. 3. art. 2. Quod etiam licet possint interduces plures Sacerdotes eandem materiam consecrare probat confutatio, quia Ecclesia Romana utitur cum Sacerdotibus de recenti ordinatis, qui omnes cum Episcopo ordinantur concelebrant simul cum ipso verba consecrationis super eandem materiam preferentes, quem ritum ab eisibus Episcopis obseruantur præcipit in novo Pontificale iusto Clementis VIII. edito, unde est tentatio hoc fæculo adeo communis, & certa, ut sine maxima temeritate in dubium revocari nequeat,

ARTICULUS TERTIUS.

Explicantur quædam difficultates circa transubstantiationem panis, & vini in corpore, & sanguinem Christi.

36. Rima difficultas est. Quid sit propriæ illa transubstantiationis, & quomodo intelligi debet. Varii sunt modi dicendi Theologorum in hac re, & tunc dicentur disp. 3. cit. q. 12. art. 2. ubi diximus communione, & probabiliter in Antiquorum, tunc Recentiorum esse illorum, qui dicunt transubstantiationem panis in corpus Christi non esse ipsum corporis Christi substantiale productionem, sed mutationem; id est, Christi corpus per illam transubstantiationem de novo non produci, nec substantialiter mutari, aut localiter moveri, sed per vīm, & efficaciam consecrationis fieri, ut deinceps tota panis substantia corpus Christi, quod est in Cœlo, sine ullo mouibili, aut mutatione substantiali jam esse incipiat sub speciebus ipsius panis; sedebut conversio panis in corpus Christi sit transubstantiationis non productiva; sed adductiva, vel translativa, & actio per quam Christus in Sacramento ponitur; realiter & formaliter sit actio, per quam producitur præfencia Sacramentalis Christi ad speciem panis, & vini, qui hoc verè est; quod sit in hoc Sacramento, ut Christus qui erat in seipso præfens sit ipsi speciebus, quæ actio vocatur adductio, quia corpus Christi non per motum localiter sit præfens speciebus, sed per quamdam aliam simplicem mutationem constituitur in Sacramento, quia Christus nec deserit locum Cœli, sed ibi semper permanet, nec successivè advenit, ut sit præfens speciebus, nec transit per medium fed statim, & immediate sit præfens. Et hæc expresa Scotti sent. 4. d. 11. q. 3. Quantum ergo ad istum articulum, ubi ait, quod

En transubstantiatione potest duobus modis, uno modo quod sit ad substantiam, ut per ipsam accipiente esse, alio modo ut sit ad substantiam, ut per ipsam accipiente esse hinc; prima potest dici productiva fuit termini ad quem, secunda adductiva; quia per ipsam adducitur terminus, ut sit hic transubstantiatione primo modo non potest esse ad substantiam, quia præfuit, quia non videtur posse nisi secundum esse suum antiquum, sed secundo modo bene potest esse in præxistens, quia potest fieri de novo præfens hic, ubi sicut terminus a quo, manens tamen ubi erat prius; ita Scotus loc. c. unde ad hanc transubstantiationem requiritur, ut corpus Christi fiat præfens veræ, & realiter accidentibus panis, ita ut corpus quod prius non erat præfens sub accidentibus, post consecrationem fiat prætens, & terminus formalis transubstantiationis sit substantia corporis Christi secundum suum esse substantiale antiquum, & præxistens, relatione vero præstabilitatis in corpore Christi fundata, & ad species terminata sit terminus concomitans, quatenus transubstantiatione adductio includit mutationem quamdam ad simplicem presentiam circa terminum ad quem, ratione cuius potest esse, ubi non præfuit, & præf. terminus a quo, ut Doctor declarat loc. cit. ita statim q. 13. cit. art. 2. & ex professo defendimus, & art. 3. solvimus objectiones contra transubstantiationem adductas.

43 Secunda difficultas est, An præsentia sacramentalis Christi ad species præter inseparabilem eorum præfentiam ex pacto divino inclusa etiam aliquam unionem physicam corporis, & sanguinis Christi sub speciebus. Affirmant Thomistæ, & plures Recentiores dicentes idem præsentia sacramentalis Christi ad species haberet per unionem physicam formalem similem illi, quam habebat substantia panis, & vini cum eisdem accidentibus, dempta inherenter; ita ut Christus incipiat esse sub speciebus non solum per simplicem præfentiam, sive coextensionem, fed etiam per unionem quadam, qualiter atque substantia panis concomitantia est anima, sanguis, Verbū unitum corpori, & anima, & quantitas corporis, & qualitas naturalis ejus, & scientia, & gratia anima, & similia. Sub specie autem vini primi, & ex verborum est sanguis, concomitante sunt anima, corpus, & Verbum. & accidentia sanguinis, & aliorum concomitantium.

Et hoc tota doctrina Scotti confirmata est in Conc. Trident. fess. 13. c. 3. ubi disertè docte animam esse sub utraque specie per concomitantiam his verbis dicens. Verum Christi corpus, utrumque eius sanguinem sub panis, & vini specie una cum ipsius anima, & dividite existentes sed corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub specie vini ex vi verborum; plam autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animam, sub utraque vi naturali illis connectiones, & concomitantia, qui partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit non amplius morituras, inter se copulantur, & dividitatem quoque propter admirabilem illam eum cum corpore, & anima hypotheticam unionem; quapropter verisimum est tantumdem sub altera specie, atque sub utraque contineri; totus enim & integer Christus sub panis specie, & sub quavis eius speciei parte totus item sub vini specie, & sub quavis eius speciei parte existit. Ita discutit. Conc. loc. cit.

44 Quarta difficultas est, an Christus in Eucharistiæ propriam retinet quantitatem, & eamdem figuram, quam habet in Cœlo. Hoc etiam sufficiens deelata vinitus q. 11. cit. art. 2. ubi diximus cum Scoto dist. 18. cit. quæst. 1. & et communis Theologorum sententia, substantiam corpoream Christi existere in Sacramento cum illa partium distinctione, & organizatione, quo corpori humano connotariat est, & quia convenienter ipsi Christi in se, unde habet corpus Christi in Eucharistiæ omnes suas partes distinctas, & ordinatas modo, quia illi habet in se, quam extentionem vocat Doctor partium in ordine ad se, & ait separari posse ab extentione eandem partium in ordine ad locum, ita quod in uno etiama puncto loci possit totum corpus existere cum hac distinctione, & dispositio ne partium in ordine ad se. Hinc distinguunt Doctor duplē positionem, una dicta ordinem partium in toto, altera est communitatio partium corporis contenti ad partes corporis contingentes, prima positio, & extensio est differentia quantitatis, & de ejus efficiens; altera vero est de predicatione situs, & ei modis quantitatis, quo corpus communiterat loco, & est respectus extrinsecus adveniens. Quoniam vero omne absolutum alteri absolute comparatum potest esse sine respectu extrinsecus adveniens, utpote qui non necessarium sequitur extrema, ut respectus intrinsecus adveniens; ita potest quantitas corporis Christi ex praesentis quantitatibus panis, & modum quantitatuum non habere, secundum quem ei communitur, unde licet corpus Christi in comparationem ad quantitatibus hostie habeat respectum intrinsecus adveniens inequalitatis, nam est maior corpus Christi, non tamen habet respectum extrinsecus communitatis ad quantitatibus hostie, qui tam corpus Christi est in tota quantitate hostie, & totum in qualibet illius parte, quod etiam dicunt debet de fungo vel sanguine relispera quanta vini secundum proportionem. Sic pariter distinguenda est duplex figura in corpore quanto, ut significat Doc. 4. dist. 1. quæst. 42. una intrinsecus, & quantitatis, quam alii organicas appellant, qui fundatur in positione de genere quantitatis; altera extrinsecus, & situalis, qui fundatur in positione de genere situs; prima consistit in tali unione, & iordine talium partium inter se, ratione cuius inter illam, & illas partem medianum plures, vel pauciores; altera vero est talis dispositio partium in ordine ad locum, quis, scilicet, caput est sursum, pedes deorsum, manus ad latera, & sic de aliis. Quis ergo illa attenditur penes ordinem partium in toto, & ad se invicem, illa penes ordinem partium in loco, id est corporis accidentia per

excellentes, ut alii communiquerent, qualiter intercedere dicunt inter ferrum, & magnetem illud sibi copulantem, ut loc. cit. si ostendimus Adversariorum responsa reficiendo, & objecta solvendo art. 2. quæ ibi videntur possunt. Nec tandem valeat dicere cum aliquibus hanc unionem esse ineffabilem, & inexplicabilem; quia sic clidi possint omnes difficultates circa fidem mysticam contingentes, quod est contra Apostoli monitum dicentes, nos esse debere paratos de illis ratione reddere, quantum fieri potest ex principio fidei.

45 Tertia difficultas est, quid ponatur in hoc Sacramento,

ex vi verborum, & per concomitantiam. Hoc etiam sufficiens declaravimus dist. 3. cit. quæst. 1. n. ar. 1. in fine, ubi diximus,

quod licet corpus Christi sit sub utraque specie, & in qualibet ejus parte, non tamen eodem modo est sub una, atque sub altera secundum corpus, & sanguinem, ut docet Scoto dist. 10. citato quæst. 4. & fati patet ex dictis de forma consecrationis in superioribus, & art. preced. num. 37. nam sub specie panis ex vi

consecrationis, & primario tantummodo est corpus per conco-

per accidens, ac proinde ab ipso separabilis, illam vero semper secundum etiam existens in loco invidibiliter. Et ideo de figura intrinseca, & quantitativa dicendum est eadem, quam Christus habet in Cœlo, etiam in Eucharistiæ retinere, quia licet ibi partes corporis eius sint in eadem spati partē, habent tamen tam ordinem unionis inter se, ut ratione illius caput immediatè fit unum collo, non manibus, vel pedibus, & ratione enjus etiam tales exigunt localem dispositionem, si connotari alio modo locentur, ut caput est sursum, pedes deorsum, & sic de aliis. Ita discutunt Suarez disp. 48. f. 1. Card. de Lugo disp. 8. f. 2. & alii Recentiores.

46 Quinta difficultas est de actione, & passione accidentium in Eucharistiæ, an, scilicet, accidentia in Eucharistiæ possunt habere quamcumque actionem, & passionem, quam portuerant habere in subiecto, de qua quatione latè agimus disp. 5. cit. quæst. 15. & quod pectat ad actionem diximus ibi art. 1. omnes actiones, quas predicta accidentia possunt cauare, dum subiecto inherenter, per solum influxum accidentalem, possunt etiam cauare in Eucharistiæ, ut Scotus docet 4. dist. 13. q. 3. & et communis Theologorum sententia; & ratio est, quia accidentia Eucharistiæ eamdem retainunt naturam, quam prius habebant conjuncta; ergo possunt agere per se sola quicunque poterant, dum in subiecto erant; consequentia pater, quia forma manens eadem in eamdem habet virtutem, & consequenter ejusdem actionis principium esse potest.

Confirmatur, quia inherenter in subiecto erat solum necessaria, ut in rerum natura existenter; sed in Eucharistiæ perfectè existunt per divinam virtutem; ergo agere poterunt quicunque antea poterant, eti si non sint in subiecto: & ut ad singularia descendamus, diximus ibidem accidentia Eucharistiæ eadem actiones intentionales exercere posse, quas ante haec est producere oportet, & possunt conjuncta; ut experientia docet, tanguntur enim, videntur, gustantur, odorantur, &c. Item efficere possunt omnem accidentalem alterationem, quae antea poterant in subiecto exterritum, nam calefacti, frigescunt, species vini in magna quantitate inebriant, eti efficiunt maximam activitatem, possunt ultimum disponere ad formam substantialem de novo dignandum, & ad priorem corrumpendum. Ratio est, inquit Doctor d. 12. quæst. 3. citat. lit. b. le, quia quando aliqua forma est totale principium actionum, respectu actionis aliquas, si illa manet per se sub modo convenienti ad agendum, potest esse principium ipsius actionis; sed qualitas est principium formale, & totale utriusque actionis, qui sibi competere potest, scilicet realis in paucum ipsum alterando, & intentionalis in sensu; & quando est separata a subiecto, est tamen in quantitate sive habent extensionem, sicut ante separationem a substantia, atque adeo manet sive modo convenienti ad agendum, qui ei modus extensionis; ergo potest esse principium utriusque actionis; major pater, qui tota principio polito, & sub ratione, quia natum est esse principium, producere potest illud, cuius est principium minor de actione intentionales pater, quod enim accidentia sunt principium totale sensationis, manifestum est, accidentia enim sunt illa, quia immediate per se subiectum sensibus substantia verò non nisi per accidentem, scilicet, medianibus ipsiis accidentibus, & hinc provenit accidentia separata eodem modo sensu immutare, sicut quando erant conjuncta. Hoc item etiam probatur de actione reali, quia illa forma est principium totale actionis, qui est principium affirmandi sibi paucum; sed accidentia separata in Eucharistiæ sunt huiusmodi pater in actione reali, ut pater de frigideitate, que ab accidentibus vini producitur in alio vino, hinc enim est totaliter similis frigideitatibus predictis; & ergo &c.

47 Tertia quod spectat ad passionem diximus q. cit. art. 2. species Eucharistiæ ab agente creato mutari posse secundum locum, ut docet Scotus dist. 12. cit. quæst. 4. lit. B. Quia Sacerdos huc, & illuc hostiam disert, & hostia sibi derelicta deorsum cadit ex impetu propriæ gravitatis, principium enim internum, quo gravis moventur deorsum eligravitas, ut dictum est disp. 3. in lib. de Cœlo q. 2. Rursum moveri posse motu alteratio, ut caleferi, & frigiferi, & hoc ab agente naturali, ut docet Doctor loc. cit. quia substantia ipsa transmutatur ab agente naturali mediante quantitate, siquidem mutationes naturales sunt per contactum physicum, & corporeum; ergo prius fit mutatio in indicavitum, quo id contingere possit; quando nimis quis ad Eucharistiæ accedit nullam habens conscientiam peccati mortalium, & putans invincibiliter se esse in gratia, et quod factio diligentie peccatorum examine nullius peccati recordatur; vel si recordatur, nec habet copiam Confessarii, habet actum quem putat contritionis, cum re vera non sit, nisi atrito; iste enim cum tali dispositione Eucharistiæ sumens, verè accedit dignè, & sine obice, atque ita recipit gratiam, cum omnia Sacramenta gratiam conferant non ponentibus obicem ex Concil. Trid. fess. 7. can. 7. ut fuisse declaravimus loc. cit.

QUÆSTIO QUARTA.

De effectibus Eucharistiæ.

48 C **ERTUM EST**, ac de fide Sacramentum Eucharistiæ dignè suscepimus suum confesse effectum; idque ex opere operato, ut de omnibus Sacramentis novæ legi jam definitum fuit in Conc. Florent. in decreto de unione Armenorum, & rursum in Tridentino in universalis quidem de omnibus fess. 6. & 7. & fess. 6. & 8. in particulari verò de Eucharistiæ Sacramento fess. 23. c. 2. In praefenti igitur questione inquendum est, quinam sint effectus Eucharistiæ in particulari, & quomodo, ac tempore ab ea conferuntur, & quæ dispositiones ad dignam hujus Sacramenti susceptionem sint necessariae, quod hic præstabilitus breviter percutendo, quæ de hoc latè disputavimus disp. 3. cit. q. 17.

ARTICULUS PRIMUS.

Qui sunt effectus Eucharistiæ, & quomodo ab ea causantur,

49 PRIOR MODUS convenient Doctores, ut dictum est l. c. prima, & per se effectum hujus Sacramenti esse secundum gratiam, seu augmentum gratiae. Ratio est, quia hoc est Sacramentum vivorum, non verò mortuorum, ut clare deducitur ex illo Job. 6. Qui manduca me, & ipse vivas propter me, quare sicut cibus, & porus vitam sumens agent, ita hoc Sacramentum vitam spiritualem gratiae augebit, quam supponit, cum infinitum sit per modum cibi, & porus; cuius fuisse spiritualis anima nutritio. Unde sicut nutritio corporalis vitam corporalem supponit, ita nutritio spiritualis anima, qua sit virtus huius Sacramenti, vitam spiritualem supponit, ac proinde appellatur Sacramentum vivorum, quia ex institutione sua gratiam in insufficiente supponit, cibus enim non datur mortui, sicut refugant, & ad vita revocantur, sed canticu vivis, nemorantur, & in vita conferuntur, & augeantur. Confirmatur, quia in pluribus Conciliorum definitum est, & Theologoi communiter docent, hoc Sacramentum per se, & ex institutione sua peccatum mortale non remittit, nec primam gratiam conferunt, sed habitualem, quia per modum cibi, & porus infinitum est; atque ideo ex sua institutione vitam gratis in insufficiente supponit, & peccatum mortale remittit, ergo primarius, & per se illius effectus, ad quem institutum est, est gratia augmentum, non verò ipsa prima gratia habitualis. Notanter autem dicitur hunc esse primarium, & per se illius effectum; ac ex institutione sua, quia ut diximus q. 17. cit. art. 1. n. 397. in aliquo calo valutum per accidens, scilicet, medianibus ipsiis accidentibus producitur in alio vino, hinc enim est totaliter similius frigidiitatibus predictis; & ergo &c.